

מסכת ברכות (מחלק א')

דף ב' ע"א גמרא וממאי דהאי ובא השמש
ביאת השמש כו' דלמא ביאת
אורו:

אומן אכילת כהנים בתרומה פריך, מנ"ל דהקרא
מייירי בביאת שמש ממש דהיינו צאת
הכוכבים, דלמא מייירי רק בביאת אור השמש
דהיינו התחלת שקיעה, כך פירשו בתוספות.
תמוה לי דמאי פריך דלמא ביאת אורו מה בכך
דאיכא לספוקי דביאת אורו הוא, הא מ"מ
אסורים לאכול תרומה מספק דדלמא ביאת
שמשו, וי"ל דהכי פרכינן כיון דיש ספק בפירוש
הקרא אי ביאת שמשו אי ביאת אורו, יהיו
מותרים בתרומה בין השמשות מטעם ס"ס, ספק
ביאת אורו, ואת"ל ביאת שמשו, דלמא בה"ש
לילה, והיה לו ביאת שמש, ואף דשני הספקות
לא נולדו יחד, דתחילת שקיעה נולד ספק הא'
דשמא ביאת אורו הוא, ואח"כ בתחילת ביאת
השמש נולד ספק הב' דשמא בה"ש לילה, מ"מ
י"ל דבס"ס דדינא ל"צ שיהי' נולדו יחד. וא"ת
והא הכא אתחזיק איסורא ולא מועיל הס"ס, וי"ל
דדוקא בספיקא במעשה, בזה חזקת איסור מכריע
דכך היה המעשה, אבל בספיקא דדינא ל"ש לומר
דהחזקה מכריע הדין, ומ"מ קשה דהא הכא יש
לו מתירין להמתין באכילה עד שיהי' וודאי
לילה, ולכמה פוסקים (שו"ע יו"ד סק"י ס"ח בהג"ה)
לא מהני ס"ס בדבר שיל"מ, וי"ל למ"ש הפר"ח
(או"ח תצ"ז סק"ג ד"ה והשתא) דבספיקא דדינא לא
אמרינן דבר שיל"מ אסור בספק דרבנן, הכי נמי
י"ל דבספיקא דדינא ויש ס"ס לא אמרינן בזה
חומרא דיש לו מתירין^א:

דף ד' ע"א גמרא, חכמים דאית להו דזמן
ק"ש עד חצות כמאן ס"ל, [אי
כר"א דבשכבך כל זמן שבני אדם עוסקים לילך
לישכב זה מקדים וזה מאחר, לימרו כר"א עד
סוף אשמורה הראשונה, ואי כר"ג דבשכבך כ"ז
שבני אדם שוכבים לימרו כר"ג דזמנו עד עמוד
השחר, ומשנין לעולם כר"ג ס"ל והא דקאמרי
עד חצות כדי להרחיק את האדם מן העבירה.
יש לפרש דזה היתה כוונת שאלת בני ר"ג
במתניתין דריש פירקין והיינו דנסתפקו בדבר, אי
מה דאמרו חכמים עד חצות הוא מדינא משום
דעד חצות בני אדם עוסקים לילך ולישכב, והא
דס"ל לר"א עד סוף אשמורה ראשונה הוא מדין
הרחקה בעלמא, או דר"א מדינא, דשיעור מה
דהולכין לישכב הוא רק עד סוף אשמורה
ראשונה, והא דרבנן סברי עד חצות. ע"כ דס"ל
כ"ז שבני אדם שוכבין, ומדינא עד שיעלה ע"ה,
אלא דאמרי עד חצות מדין הרחקה, והשיב להם
ר"ג רבנן כוותי ס"ל, והביא ראייה ולא עוד אלא
כל מה שאמרו חכמים עד חצות והיינו כיון
דממנ"פ מוכח סברת הרחקה או בדר"א או
בדרבנן מסתבר יותר דטעמייהו דרבנן משום
הרחקה, כיון דמצינו להם הרחקה כזו ממש
בשאר דברים, כן מצאתי כתוב לזקיני מארי
מאור הגולה רבינו אברהם ברודא זצלה"ה:

דף יד ע"ב גמרא, קסברי במערבא ואמרת
אליהם נמי לא הוי התחלה.
קשה לי הא אמרינן במגילה (דף כב ע"א) כל
פסוקא דלא פסקי' משה באורייתא לא פסקינן

א. בשו"ת אבני מילואים (סי' יא) ד"ה אמנם יש, כתב כדברי הגרעק"א כאן. אך בשו"ת תורת חסד מלובלין (חאו"ח סי'
לח אות ג) נחלק עליו, והוכיח מרש"י (עירובין לט: וסוכה כו.) דאף בספקא דדינא דרבנן בדשיל"מ אולינן לחומרא, עיי"ש.